

5. Петрова І. В. Описово-статистичні джерела з історії України останньої чверті XVIII – першої половини XIX ст.: дис. ... д-ра іст. наук. Запоріжжя, 2020. 651 с. URL: <http://surl.li/msnqr> (дата звернення 01.11.2023).

6. Петрова І. В. Історія проведення топографічних зйомок та триангуляційних робіт у Подільській, Київській та Волинській губерніях (перша половина XIX ст.). *Гуманітарний журнал*. 2013. № 3. С. 11-19

Ігор Власюк
кандидат історичних наук,
доцент кафедри всесвітньої історії
історичного факультету
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

ДОКУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ З ВИВЧЕННЯ ПЕРІОДУ НЕПУ НА ВОЛИНІ (1921-1928 РР.)

Актуальність теми дослідження пов'язана з необхідністю вивчення історичного досвіду періоду нової економічної політики (НЕП), різних сфер суспільного життя.

Метою дослідження є аналіз документів Державного архіву Житомирської області, у яких міститься важливий матеріал з аграрної та соціальної історії років НЕПу на Волині.

Насамперед важливо виділити документи, присвячені складним та суперечливим відносинам між більшовицькою владою та різними групами селянства у цьому регіоні [1]. Різні звіти виконавчих комітетів влади, переписки свідчать про складний характер цих відносин, про намагання влади нав'язати свою політику селянам, прив'язати до своїх завдань та ідеології, не дати розгорнутися селянському підприємництву та самостійності. Влада найбільше виділяла незаможних селян як своїх потенційних союзників, однак протилежним було ставлення до заможних господарів, які зазнавали утисків економічних та обмеження своїх виборчих прав [3].

Земельні питання вирішувалися складно, про що свідчить хід землевпорядних робіт, поточні проблеми життя на селі. В усіх документах можна простежити класовий характер аграрної політики радянської влади у волинському селі, способів вирішення актуальних тоді питань, спроб одержавлення усіх процесів на селі, встановлення відповідного контролю над ними.

Традиційні питання аграрних відносин на Волині поступаються перспективам дослідження процесів у соціальній сфері, що потребує переосмислення, виявлення маловідомих або невідомих раніше фактів, вивчення різних соціальних аномалій.

Зокрема, архівні документи ф. Р-28 містять багато цінної інформації про кримінальні злочини, бандитизм у 1920-х рр., також боротьбу з рухами опору радянській владі у цій губернії [2]. Низку різних повідомлень, звітів присвячено також проблемам проституції, самогоноваріння та способам боротьби з ними.

Окремим аномальним явищем періоду НЕПу була дитяча безпритульність, вирішення якої залежало від своєчасних та ефективних дій самої влади і суспільства. Відповідно тема включає й аналіз проблем функціонування дитячих будинків на Волині, становища дітей в них. Обстеження та звіти стану різних дитячих будинків показують часто наявність порушень санітарних умов проживання дітей, відсутності елементарних речей [4; 9].

Ще однією серйозною проблемою тогочасного суспільства було безробіття. Роки НЕПу у цьому відношенні були складним періодом, коли поставало багато питань працевлаштування, особливо жінок. Владі більшовиків, як показують документи, було важко оволодіти ринком праці та встановити контроль над усіма процесами. Перевага віддавалася адміністративно-командним заходам і методам. Місячники допомоги безробітним, проведення громадських робіт відіграли свою позитивну роль у вирішенні проблеми [5; 6; 11].

Сухоти, венеричні захворювання, різні епідемії (холери, кору та ін.) були поширеними особливо у першій половині 1920-х рр., коли суспільство долало наслідки Громадянської війни. Тому на окремий інтерес заслуговує санітарна справа в регіоні, функціонування лікарень, кампанії щеплення населення, способи боротьби з епідеміями [7; 8; 10].

Отже, документи Державного архіву Житомирської області містять багато інформації про різні аспекти аграрного розвитку Волині, відносин селян з владними органами, а також особливо перспективним є дослідження соціальної сфери. Проблеми того часу потребують подальшого вивчення.

Список використаних джерел та літератури:

1. Державний архів Житомирської області (ДАЖО). Ф. Р-12. Оп. 1. Спр. 2.
2. ДАЖО. Ф. Р-28. Оп. 1. Спр. 27.
3. ДАЖО. Ф. Р-28. Оп. 1. Спр. 1122.
4. ДАЖО. Ф. Р-31. Оп. 1. Спр. 66.
5. ДАЖО. Ф. Р-280. Оп. 1. Спр. 41.
6. ДАЖО. Ф. Р-272. Оп. 1. Спр. 154.
7. ДАЖО. Ф. Р-276. Оп. 1. Спр. 48.
8. ДАЖО. Ф. Р-326. Оп. 1. Спр. 64.
9. ДАЖО. Ф. Р. 327. Оп. 2. Спр. 36.
10. ДАЖО. Ф. Р-360. Оп. 1. Спр. 18.
11. ДАЖО. Ф. Р-1657. Оп. 1. Спр. 434.